

KRIMINALOMSORGENS SENTRALE FORVALTNING

Kommentarer til rusmiddel- og dopingstatistikk i fengslene 2004

Sammendrag

Statistikken for 2004 må ses i sammenheng med at det til enhver tid var nær 3 000 innsatte. Totalt var 11.019 nyinnsettelse i fengsel i 2004 (varetekt eller dom), og gjennomsnittlig antall innsatte var 2 977. Iflg FAFOs levekårsundersøkelse har ca 60 % av de innsatte et misbruksproblem i perioden før de ble satt i fengsel.

Kontrollvirksomheten for å hindre rusmisbruk under soningen skjer på flere måter, og den samlede kontrollaktiviteten i fengslene økte i 2004. Antall urinprøver er imidlertid redusert vesentlig. Dette skyldes i hovedsak at det ble satt et tak på totalt 24000 prøver for analyse ved Folkehelseinstituttet. Fortsatt er ca 90 % av alle urinprøver uten påvisning av illegalt inntak av narkotika. Med unntak av 2002, må man tilbake til 1997 for å finne en lavere andel. Det er en relativt stor økning i analyserte prøver som er påvist for legal medisiner. Også andel nektelser i å avgi prøve har økt.

Aktivitetsnivået rundt ransaker og hundesøk var høyere enn tidligere år. På tross av dette er det noe færre beslag av narkotika, mens det var en økning i beslag av brukerstyr. Størrelsen på enkeltbeslag av stoff er gjennomgående svært liten, i hovedsak brukerdoser. Det er fortsatt cannabisrelaterte beslag og påvisninger som dominerer. En årsak til dette er bl.a. at samme brukerdose (sigarett) bl.a. kan røykes av flere innsatte samtidig.

Det er nedgang i omfang av kontroll med narkotikatolett, men andelen funn er høy med en andel på hele 54 %. Omfanget av røntgenkontroll av innsattes kropp har gått ned fra 48 tilfeller i 2003 til 22 tilfeller i 2004. Andel funn har likevel økt med ca 5 %.

Antall undersøkelser av kroppens hulrom er redusert fra 11 tilfeller i 2003 til 3 tilfeller i 2004, andelen funn er lav, kun ett funn. Disse tre kontrollformene er de mest inngripende, de er derfor heller ikke mye brukt. Andelen funn må imidlertid anses som noe lav ved røntgenkontroll og undersøkelser av kroppens hulrom, noe som fortsatt angir et potensial for bedre vurdering av kravet til mistanke for å gjennomføre slik kontroll.

I hovedsak kan det konkluderes med at narkotikamisbruket i fengslene er stabilt, med fortsatt tendens til nedgang. I forhold til situasjonen som politi og tollvesen rapporterer om i samfunnet for øvrig, må dette sies å være et positivt trekk. Tatt i betraktning den høye beleggprosenten i fengslene med stor belastning på de ansatte, tyder dette på en god innsats for å forhindre stoffmisbruk under soningen.

Antall alkoholtester har gått noe ned, men det er også en nedgang i andel prøver som viser illegalt inntak i fengslene/nektelser (fra 0,6 % i 2003 til 0,4 % i 2004). Funn av alkohol har økt, og funn av tilvirkningsutstyr har gått noe ned. Hoveddelen av disse beslagene gjøres i forbindelse med innsettelse/ankomst til fengslene.

Generelt om statistikken

Statistikken omfatter både fengsler med høyt sikkerhetsnivå (tidligere kalt lukkede fengsler) og fengsler med lavt sikkerhetsnivå (tidligere kalt åpne fengsler). Med den nye loven står fengselet friere til å vurdere behovet for når prøve bør tas. Fra 2003 føres også antall personer som er avkrevd prøve. Det er ikke uvanlig at en og samme innsatte må avlegge flere urinprøver under straffegjennomføringen.

Statistikken angir om påvist rusmiddel/dopingmiddel skyldes inntak utenfor fengselet (før innsettelse/tilbakekomst fra permisjon), legale medisiner eller metadon o.l. Dermed kan man angi hvor stort det illegale inntaket av rusmidler er inne i fengselet, og man får et bedre bilde av problemets omfang og karakter.

Doping- og blodprøver skal også registreres, i tillegg til alkoholtester i form av utåndingsprøver. Nytt f.o.m. 2003 er også en bedre spesifisering av "Andre kontrolltiltak", som "Enerom med spesialtoalett" (Pacto/narkotikatoalett), "Kroppslig undersøkelse" (helsepersonells undersøkelse av kroppens hulrom – rektum, vagina og munnhule) og "Røntgen" (utføres av helsepersonell). Tidligere ble dette registrert som "Kroppslig undersøkelse" og "Annet".

Generelt om beslag: Beslag gjøres ved gjennomgang av innsattes effekter og kroppsvisiteringer ved mottak/innsettelse, innpassinger etter permisjoner/fremstillinger, og ved kontroller av innsatte, besøkende, rom og lignende inne i fengselet.

Spesielt om de registrerte kategorier

- **Urinprøver – rusmidler**

Antall prøver:

Siste hele år:

2004	2003	2002
23105	27605	21663

Differanse: 4500 prøver i nedgang fra 2003 til 2004.

Nedgangen skyldes i hovedsak at kriminalomsorgen har en kvote på antall prøver til analyse ved Folkehelseinstituttet på 24000 prøver. Både nektelser, sannsynlig inntak før ankomst, legal medisiner og metadonprøver o.l. holder seg stabilt.

Andel påviste prøver/nekt:

Siste hele år:

2004	2003	2002
11,4	11,7 %	9,2 %

Differanse: 0,3 % nedgang fra 2003 til 2004.

Hvis man ikke tar hensyn til om inntaket skjedde før ankomst til fengselet, og om det var legalt, fremkommer:

Siste hele år:

2004	2003	2002
21,0 %	18,7 %	14,7 %

Differanse: 2,3 % økning fra 2003 til 2004

Dette antyder en forskyvning av inntak av illegale stoffer til utenfor fengselet og mer legal medisiner, noe som indikerer at kontrolltiltakene virker – også preventivt.

Andel nektelser:

2004	2003	2002
2,1 %	1,8 %	1,2 %

Differanse: 0,3 % økning fra 2003 til 2004.

Antallet nektelser øker jevnt hvert år. Dette skyldes trolig tilvenning til nye hjemler, med hyppig avkrevning av prøver, og dermed større sannsynlighet for å bli avslørt med rusmidler i urinen. Flere vil dermed nekte å avlegge prøve.

Andel påviste prøver som sannsynligvis skyldtes inntak før ankomst, dvs. inntaket har trolig skjedd før innsettelse eller i løpet av permisjon:

Siste hele år:	2004	2003	2002	Differanse: 0,8 % økning fra 2003 til 2004.
	3,8	3 %	2,5 %	

Inntak før ankomst angis på bakgrunn av analyseresultat fra Rettstoksikologisk institutt (Rettstoks) og evt en vurdering i tillegg fra fengselets side.

Andel påviste prøver som skyldtes legal medisiner, dvs bruk av preparater til medisinsk bruk utskrevet av helsetjenesten:

Siste hele år	2004	2003	2002	Differanse: 1,4 % økning fra 2003 til 2004.
	3,2	1,8 %	1,2 %	

Antallet påviste prøver her økt med nesten 2%-poeng fra 2002 til 2004. Tallene tyder på økning i utskriving av medisiner fra helsetjenesten.

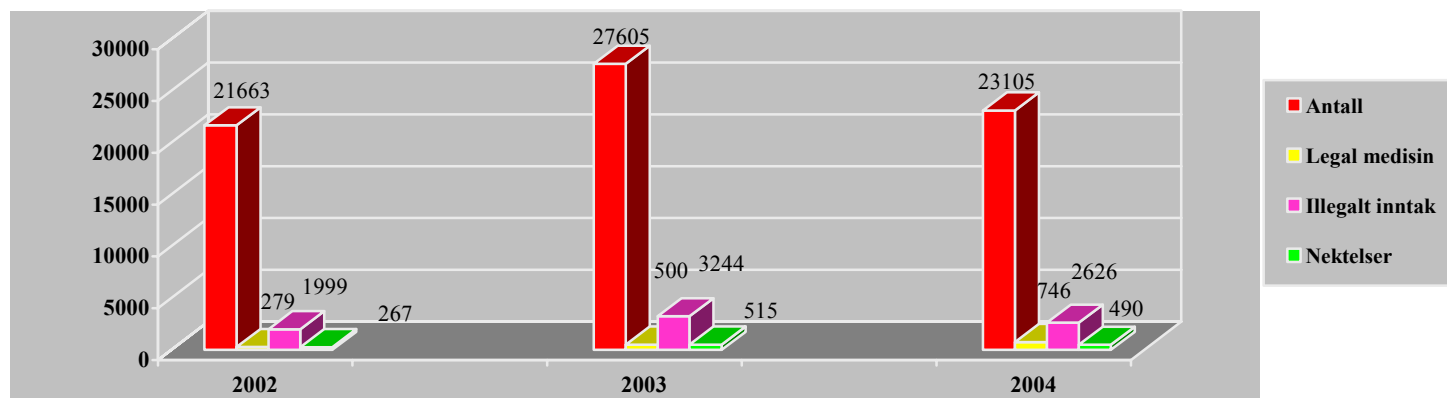
Andel påviste prøver som skyldtes metadonbehandling o.l.

Siste hele år	2004	2003	2002	Differanse: 0,4 % økning fra 2003 til 2004
	2,6 %	2,2 %	1,7 %	

Antallet påviste prøver holdt seg forholdsvis stabilt fra 2003 til 2004, selv om vi har hatt en nedgang i antall avlagte prøver i perioden. Dersom prøver av disse personer også inneholder spor av andre stoffer, regnes de imidlertid som en regulær positiv prøve. Tallene viser en økning i omfanget av metadonbehandling o.l. (LAR) i fengslene.

Hovedtendenser urinprøver - rusmidler: Ift antall prøver, er kontrollaktiviteten i forbindelse med innsendte prøver til Folkehelseinstituttet gått noe ned på grunn av innføring av kvoter. Selv om det er gjennomført færre urinprøvekontroller, har flere innsatte nektet å avlegge prøver. Vi har en stor økning i antall legal medisiner. Dette er prøver med metadon/subutex .

Urinprøver fengsel 2002-2004

- **Urinprøver – hormonpreparater (dopingmidler)**

Antall prøver:

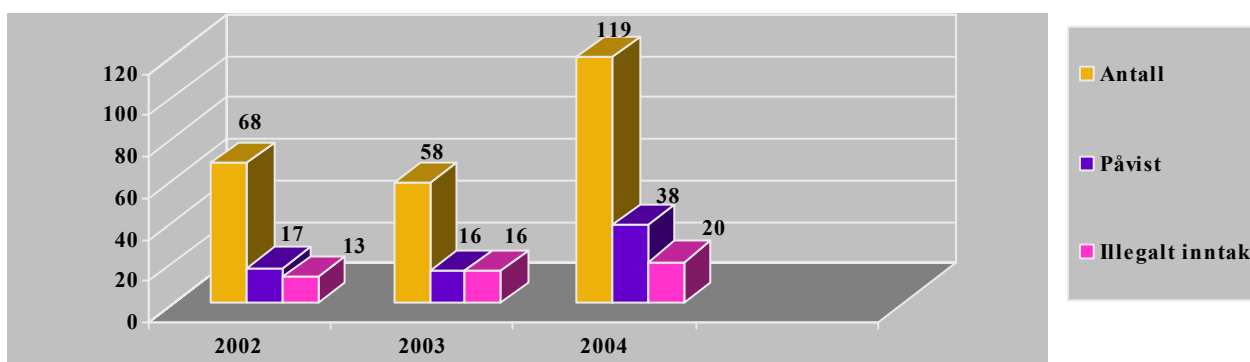
Siste hele år:

2004	2003	2002
119	58	68
16,8 %	27,6 %	19,1 %

Differanse: 61 flere prøver i 2004 enn i 2003.

Analysen skjer ved dopinglaboratoriet ved Aker sykehus. Selv om andel påviste prøver er høy, er antall prøver relativt lavt i henhold til det behovet fengslene melder om. Det lave prøveantall skyldes bl.a. at fengslene selv må dekke kostnaden ved analysering.

Hormonpreparater 2002 – 2004

- **Utåndingsprøver - alkohol**

Antall prøver:

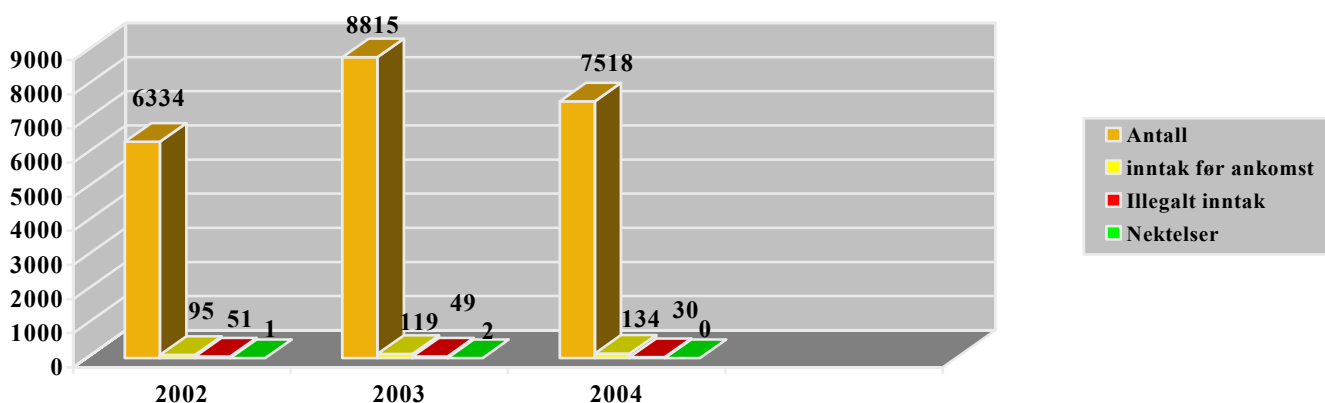
Siste hele år:

2004	2003	2002
7518	8815	6334
0,4	0,6 %	0,8 %

Differanse: 1297 prøver i nedgang fra 2003 til 2004.

Antall prøver er synkende, det samme er andel påviste, illegale prøver. Illegalt inntak av alkohol er svært beskjedent. De fleste prøver hvor alkohol påvises, skyldes inntak før innsettelse.

Utåndingsprøver 2002 –2004

- **Blodprøver**

Hjemmel for å avkreve blodprøve i kontrollsammenheng ble innført med straffegjennomføringsloven 1. mars 2002. Så langt er det ikke rapportert at det er avkrevd noen blodprøver.

- **Andre kontrolltiltak**
- Enerom med spesialtoalett (narkotikatoalett)

Siste hele år:

Antall prøver:	2004	2003	2002	Differanse: 6 færre prøver i 2004 enn 2003. Treff: 2004, andel treff økte med 22,3 %.
	35	41	26	
	54 %	31,7 %	53,8 %	

Antall tilfeller har gått noe ned, men treffprosenten må sies å være relativt høy.

- Kroppslig undersøkelse (av rektum, vagina, munnhule – utføres av helsepersonell)**

Siste hele år:

Antall prøver:	2004	2003	2002	Differanse: 8 færre prøver i 2004 enn i 2003. Andel treff økte med 24,2 %.
	3	11	23	
	33,3 %	9,1 %	17,4 %	

Tallene er noen god beskrivelse av utviklingen. Antall undersøkelser har imidlertid gått vesentlig ned fra 2002 til 2004. lave, så endringer målt i prosent gir ikke

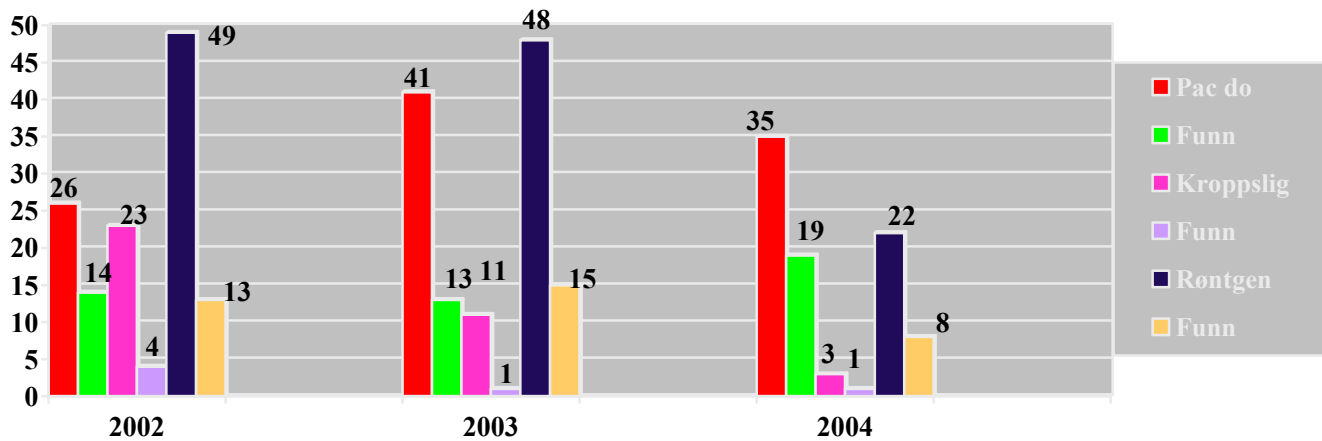
- Røntgen (utføres av helsepersonell)**

Siste hele år:

Antall prøver:	2004	2003	2002	Differanse: 26 mindre prøve i 2004 enn i 2003. Andel treff: økte med 4,8 %.
	22	48	49	
	36,3 %	31,3 %	26,5 %	

Det bør tilstrebes en høyere treffprosent ved et så inngripende tiltak.

Andre kontrolltiltak

- Funn av narkotiske stoff og gjenstander til bruk/tilvirkning av narkotiske stoff**

Siste hele år:

Antall beslag av narkotiske stoffer:	2004	2003	2002	Differanse: 27 færre beslag i 2003 enn i 2002.
	611	638	651	

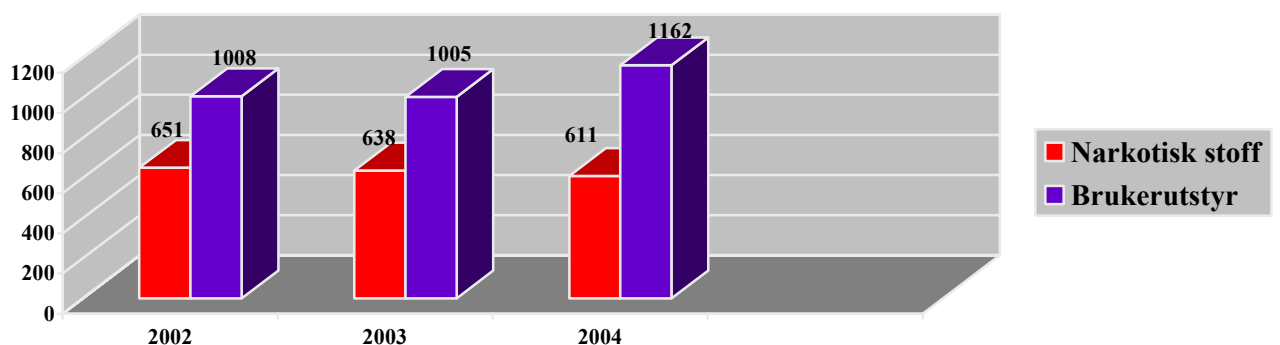
Det er en liten nedgang i antall beslag. De fleste fengsler rapporterer imidlertid om økt kontrollaktivitet, blant annet med hyppigere ransaking. Dette tilsier mindre omfang av stoff inne i fengslene. Type og mengde stoff er ofte vanskelig å angi, og statistikkføres derfor ikke. Det er imidlertid i hovedsak snakk om brukerdoser, hvorav cannabis er klart mest utbredt. Det var stor nedgang i antall beslaglagte Rohypnoltabletter, men fortsatt økende antall beslag av amfetamin og ecstasy. Flere fengsler rapporterer om beslag av GHB. Oppsporing av legal medisin er ikke tillatt, og beslag av dette inngår i tallene over.

Siste hele år:

Antall beslag av brukerutstyr: enn i	2004	2003	2002	Differanse: 154 mer beslag i 2004 2003
	1162	1005	1008	

Slike beslag kan, i tillegg til vanlig brukerutstyr, også dreie seg om f.eks. beslag av askebeger hvor det er påvist utslag av cannabis.

Funn av narkotika/brukerutstyr

- **Funn av alkoholholdige væsker og gjenstander til bruk/tilvirkning av slike væsker**

Siste hele år:

Antall beslag av alkohol:

2004	2003	2002
87	70	46

Differanse: 17 flere beslag i 2004 enn i 2003.

Som regel dreier dette seg om sats, fra noen få desiliters beslag til noen liter.

Siste hele år:

Antall beslag av tilvirkningsutstyr:

2004	2003	2002
22	31	12

Differanse: 9 færre beslag i 2004 enn i 2003

Tilvirkningsutstyr er f.eks. gjær og plastflasker/dunker.

Funn av alkohol og gjenstander

